

Generální sekretariát synody

Studijní skupiny k otázkám vzneseným během prvního zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody, které mají být prozkoumány ve spolupráci s dikasterií Římské kurie

Nástin práce

1. První zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody (říjen 2023) se v souladu s úkolem, který mu byl svěřen, zabývalo otázkami, které v rámci synody 2021–2024 vzešly z Božího lidu během fáze konzultací a naslouchání. Cílem prvního zasedání bylo zaměřovat se na kroky, k nimž nás „Duch vyzývá, abychom rostli jako synodální církev“.¹ Plody práce prvního zasedání jsou shromážděny v *Souhrnné zprávě* (SZ), která je seskupuje do dvaceti jader a každému věnuje jednu kapitolu, přičemž vždy zdůrazňuje shody, otázky k další úvaze a návrhy.

2. Jedním z plodů prvního zasedání bylo také to, že se objevila řada důležitých otázek týkajících se života a poslání církve v synodální perspektivě, na nichž shromáždění dosáhlo silného konsensu, téměř vždy přesahujícího 90 procent. Jedná se o záležitosti, které „je třeba posoudit na úrovni celé církve a ve spolupráci s dikasterií Římské kurie“,² a to v odpovídajícím časovém horizontu. Se synodálním procesem 2021–2024 je spojuje dvojí souvislost. Na jedné straně ovlivňují podobu a styl synodální církve, na straně druhé je třeba, aby jejich důkladné studium bylo provedeno skutečně synodálním způsobem, se zapojením odborníků ze všech kontinentů a za posílení spolupráce mezi dikasterií, čímž se zároveň vytvoří praktická laboratoř synodality. Důležitá jsou přitom nejen sama témata, ale i *způsob*, jakým se reflexe provádí a jak společně nasloucháme hlasu Ducha Svatého. Neboť to on je skutečný Mistr harmonie a společenství, to on narušuje naše předpovědi a očekávání, aby vytvořil něco nového, a to on nás v misijním poslání vede a ví, co je v každé době a v každém okamžiku zapotřebí.

3. V dopise zaslaném generálnímu sekretáři synody 22. února 2024 shrnul Svatý otec tyto otázky do deseti bodů a označil je za otázky, které „vzhledem ke své povaze vyžadují důkladné studium“ ve speciálně ustavených studijních skupinách. Zde je reprodukuje:

1. Některá hlediska vztahů mezi východními katolickými církvemi a latinskou církví (SZ 6).
2. Naslouchat nářku chudých (SZ 4 a 16).
3. Misijní poslání v digitálním prostředí (SZ 17).
4. Revize *Ratia fundamentalis institutionis sacerdotalis* z misijní synodální perspektivy (SZ 11).
5. Některé teologické a kanonické otázky týkající se specifických forem služby (SZ 8 a 9).

---

¹ Generální sekretariát synody, *Za synodální církev: společenství, spoluúčast a poslání. Přípravný dokument* (2021), 2.

² Generální sekretariát synody, *Na cestě k říjnu 2024*, 11. prosince 2023.

6. Revize dokumentů upravujících vztahy mezi biskupy, zasvěceným životem a církevními společenstvími v synodální a misijní perspektivě (SZ 10).
7. Některá hlediska osoby biskupa a jeho služby (zejména kritéria výběru kandidátů pro biskupskou službu, soudní funkce biskupa, povaha a průběh návštěv *ad limina apostolorum*) z misijní synodální perspektivy (SZ 12 a 13).
8. Úloha papežských zástupců z misijní synodální perspektivy (SZ 13).
9. Teologická kritéria a synodální metoda společného rozlišování sporných doktrinárních, pastoračních a etických otázek (SZ 15).
10. Přijetí plodů ekumenické cesty v církevní praxi (SZ 7).

Svatý otec také pověřil generální sekretariát synody úkolem „připravit osnovu práce, která upřesní mandát skupin“. V rámci plnění tohoto úkolu generální sekretariát níže předkládá pro každý ze zmíněných bodů osnovu, stručně vymezující konkrétní rozsah témat, která mají být podrobněji prozkoumána, a prioritní témata, která je třeba zahrnout.

4. Ze seznamu uvedeného Svatým otcem jsou vyňata ta témata obsažená v SZ, která budou předmětem rozlišování při druhém zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody (říjen 2024). Podle dokumentu generálního sekretariátu synody *Na cestě k říjnu 2024* z 11. prosince 2023 se toto jednání zaměří na téma „*Jak být synodální církví v misijním poslání?*“ s cílem rozpoznat „konkrétní podoby misijního nasazení, k němuž jsme povoláni a které popisuje dynamismus mezi jednotou a rozmanitostí, jenž je synodální církvi vlastní“. Bude se tedy řešit téma účasti, která posiluje „jedinečný přínos každého pokřtěného a každé místní církve v jediném misijním poslání hlásat zmrtvýchvstalého Pána a jeho evangelium dnešnímu světu“ ve vztahu k výkonu autority jako projevu společenství ve službě misijnímu poslání. Tato specifická dynamika synodální církve bude prohloubena zejména ve svém teologickém významu, v konkrétním kanonickém uspořádání a v praktických způsobech realizace, a to na třech úrovních: na úrovni každé místní církve, na úrovni sdružení církví (národní, regionální a kontinentální) a na úrovni celé církve ve vztahu mezi primátem římského biskupa, biskupskou kolegiálitou a synodalitou církve.

K těmto otázkám již byl zahájen proces konzultací s místními církvemi celého světa a o jejich příspěvky se pak bude opírat návrh *Instrumenta laboris* pro druhé zasedání. Jednotlivé kroky a časový harmonogram této důležité práce podrobně popisuje dokument *Na cestě k říjnu 2024*. Mezi tématy, jimiž se zabývá práce druhého zasedání, a tématy ze seznamu uvedeného výše pod č. 3 přitom nelze vést jasnou dělicí čáru: existuje tu mnoho styčných bodů, vzájemných souvislostí a překryvů. Rozdělení tak odpovídá především kritériím praktického fungování. Bude tudíž nezbytné, aby práce podle jednotlivých os probíhaly koordinovaně a aby se při nich naslouchalo výsledkům postupně dosahovaným v různých oblastech.

5. Z tohoto důvodu a také kvůli dvojímu propojení témat ze seznamu pod č. 3 s procesem synody 2021–2024 je generální sekretariát synody pověřen úkolem koordinovat a podněcovat důkladné studium těchto otázek, dohlížet zejména na synodální povahu pracovní metody a také na časový harmonogram a způsob složení skupin. Při plnění

tohoto úkolu mu bude pomáhat Mezinárodní teologická komise, Papežská biblická komise a Komise pro kanonické právo zřízená ve službách synody po dohodě s Dikasteriem pro legislativní texty a v souladu s tím, co již bylo stanoveno při audienci 18. prosince 2023. Dikasteria Římské kurie, přizvaná k jednotlivým tématům podle svých specifických kompetencí, se budou podílet na koordinaci prací nebo nabídnou svůj díl spolupráce, čímž konkrétně naplní čl. 33 apoštolské konstituce *Praedicate evangelium* o Římské kurii a její službě církvi a světu.

6. Studijní skupiny vytvořené k řešení různých témat budou dbát na zapojení odborníků a biskupů z různých částí světa, vybraných na základě svých odborných znalostí. Je přitom třeba respektovat rozmanitost jejich geografického původu, oblastí odbornosti, pohlaví a církevního stavu, aby se tak zachoval skutečně synodální přístup. Skupiny budou shromažďovat a rozvíjet stávající příspěvky k tématům, která jim byla přidělena. Poznatky, které poskytnou, mají být podloženy nejen studiem a výzkumem, ale přihlédnout je třeba také k plodům aktivního naslouchání v rozmanitých pastoračních situacích a k úvahám v místních církvích.

Osoby pověřené koordinací jednotlivých studijních skupin přesněji určí účastníky, metodologii a časový rozvrh práce tak, aby to odpovídalo tématům, kterými se zabývají, a zajistí, že bude použita skutečně synodální metoda. Každá skupina nejprve vypracuje plán práce a stručnou zprávu se shrnutím k danému tématu předloží do 5. září 2024, aby tento text mohl být předložen druhému zasedání synodálního shromáždění podle pokynů, které poskytne generální sekretariát synody. Skupiny by svou práci měly dokončit pokud možno do konce června 2025.

7. Vedle toho generální sekretariát synody ve službách synodálního procesu v širším slova smyslu aktivizuje „stálé fórum“ k prohloubení teologických, kanonických, pastoračních, duchovních a komunikačních hledisek synodality církve: také jako odpověď na požadavek formulovaný v SZ – „podpořit ... teologické prohloubení terminologického a pojmového chápání pojmu a praxe synodality“ (SZ 1p). Stálé fórum bude při své práci věnovat pozornost také těmto tématům: „vyjasnit vztah mezi synodalitou a společenstvím a mezi synodalitou a kolegiálitou“ (SZ 1j); upozorňovat na mnohé projevy „synodálního života v kulturních kontextech, kde jsou lidé zvyklí kráčet společně jako společenství“ (1l); studovat „přínos zkušeností východních katolických církví pro chápání a praxi synodality“ (SZ 6d; srov. též 1k) a „lépe pochopit a docenit rozdíly v praxi a chápání synodality mezi tradicí křesťanského Východu a latinskou tradicí“ (SZ 1k; srov. též 7g). O průběhu práce tohoto fóra bude podána zpráva během druhého zasedání synodálního shromáždění.

1. Některá hlediska vztahů mezi východními katolickými církvemi a latinskou církví

Synodální shromáždění zdůraznilo potřebu většího vzájemného porozumění a dialogu mezi členy východních katolických církví a latinské církve. V kontextu sílící migrace, která vedla k rozvoji východních křesťanských společenství v diaspoře, dnes ve značné části

světa vedle sebe existují společenství východní i latinské tradice. V této souvislosti SZ zdůrazňuje, že „z různých důvodů přitom k řešení problému nestačí zřídit východní hierarchie v zemích přistěhovalectví, ale je třeba, aby místní církve latinského ritu ve jménu synodality pomáhaly východním věřícím, kteří emigrovali, zachovat si vlastní identitu a pěstovat své specifické dědictví, aniž by podstupovali proces asimilace“ (SZ 6c).

V návaznosti na to, co navrhuje SZ (srov. č. 6j), má být zřízena studijní skupina složená z východních i latinských teologů a odborníků na kanonické právo, koordinovaná generálním sekretariátem synody a Dikasteriem pro východní církve, a po nezbytném důkladném studiu má formulovat doporučení:

- týkající se zapojení východních katolických církví do biskupských konferencí mimo své kanonické území (SZ 19l);
- týkající se pokynů pro pastorační dění v latinských diecézích, na jejichž území žijí východní kněží a věřící (srov. SZ 6c), aby jim pomohlo „zachovat si vlastní identitu a pěstovat své specifické dědictví“ (SZ 6c) s cílem „najít způsoby, jak umožnit účinnou jednotu v různosti“ (SZ 6f).

Tato skupina by také mohla připravit podklady k žádosti o „zřízení stálé rady patriarchů a arcibiskupů maior východních katolických církví při Svatém otci“ (SZ 6h) a o přiměřené zastoupení členů východních katolických církví v dikasteriích Římské kurie, „aby celou církev obohacovali o své perspektivy, pomáhali řešit problémy, které se objevují, a zapojovali se do dialogu na různých úrovních“ (SZ 6k).

2. Naslouchat nářku chudých

Kapitola 16 v SZ vyjadřuje vědomí, že „během prvních dvou let synodální cesty, která zahrnuje také toto shromáždění, naši zkušenost nejlépe shrnuje slovo naslouchání“ (SZ 16a), a uvádí, že „synodální církve musí být církví naslouchající, a tento závazek je třeba převést do praxe“ (SZ 16n).

Naslouchání umožňuje křesťanskému společenství „přijmout za vlastní Ježíšův postoj k lidem, s nimiž se setkal“ (SZ 16d). „Církve se během synodálního procesu setkala s mnoha skupinami lidí, kteří prosili o vyslechnutí a doprovázení“ (SZ 16e). Každý z nich má svůj vlastní příběh, prožívají však společnou zkušenost, že se stali obětí různých podob marginalizace, vyloučení, zneužívání nebo útlaku v mnoha různých situacích, a dokonce i v křesťanském společenství. Pokud tyto lidé zažijí, že jim někdo naslouchá, zakusí hluboce proměňující zkušenost, že došli potvrzení a někdo uznává jejich důstojnost (srov. SZ 4a a 16b). Církev zase naslouchání umožňuje uvědomit si jejich úhel pohledu a konkrétně se postavit na jejich stranu (srov. SZ 16i). Navíc „postavit se na stranu chudých vyžaduje zapojit se s nimi do péče o náš společný domov: volání země i volání těch, kdo žijí v chudobě, je totéž“ (SZ 4e).

Právě pro svou teologickou hodnotu je naslouchání pro církve konstitutivní (srov. SZ 16d). Konkrétně se uskutečňuje díky jednání těch, kteří se často v rámci různých projektů,

organizací nebo institucí snaží doprovázet lidi nacházející se ve stavu chudoby. Zásadní je podporovat vědomí, že naslouchání a doprovázení je činnost celé církve, a nikoli úkol svěřený několika málo jednotlivcům (srov. SZ 16n).

Byla zřízena studijní skupina, která zkoumá, jak lze posílit schopnost církve naslouchat v rozmanitých podobách chudoby a marginalizace na různých úrovních – a zejména na úrovni místní. Zabývat se bude otázkami, jako např.:

- Jaké nástroje již má církev k dispozici, aby vyšla vstříc těm, kdo prosí o vyslyšení? Jaké nové nástroje by bylo užitečné zavést?
- Jak můžeme posílit vazbu mezi křesťanským společenstvím, které naslouchá, a těmi, kdo konkrétně pracují ve službách milosrdenství, spravedlnosti a integrálního rozvoje, abychom se vyvarovali toho, že se někteří budou odpovědnosti vyhýbat nebo ji přesouvat na druhé? Mohlo by být užitečné uvažovat o zřízení služby naslouchání a doprovázení (srov. SZ 16p)?
- Jak lze lépe propojit iniciativy podporující přijímání lidí a lidský rozvoj? Jak můžeme naslouchání lépe spojit s jednáním v zájmu ochrany „práv těch, kdo jsou vyloučeni, byť bude zapotřebí veřejně odsoudit nespravedlnost“ (SZ 4f)?
- Jak lze v rámci teologického výzkumu naslouchat tomu, co nás mohou naučit chudí, kteří skrze své „utrpení získávají přímé poznání trpícího Krista (srov. *Evangelii gaudium*, 198)“ (SZ 4h)?
- Jakými prostředky může církev reagovat na potřebu formovat a duchovně doprovázet ty, kdo se přímo podílejí na službě milosrdenství a podpoře spravedlnosti a integrálního lidského rozvoje? Jak lze rozvíjet spiritualitu, která by je podporovala?

Studijní skupinu bude koordinovat Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji spolu s generálním sekretariátem synody a zapojí se také Dikasterium pro službu milosrdenství společně s lidmi, projekty, organizacemi a sítěmi, které se zmíněným oblastem věnují.

3. Misijní poslání v digitálním prostředí

SZ ve své 17. kapitole předkládá výhled, který umožňuje pochopit, jak je pro církev důležité vykonávat poslání hlásat evangelium také v digitálním prostředí, které zahrnuje všechny rozměry lidského života, a proto je nutné ho uznat za samostatné kulturní prostředí, a ne jen za jednu oblast působení. Církev se však potýká s problémem, jak působení v digitálním prostředí uznat za klíčový rozměr svého svědectví v současné kultuře (srov. SZ 17b).

Ačkoli se působení v digitálním světě týká všech, zvláštní pozornost je zde třeba věnovat světu mládeže: mnozí mladí lidé totiž „opustili fyzické prostory církve, do kterých se je stále snažíme zvat, a dávají raději přednost online prostorům“ (SZ 17k). „Nejvhodnějšími osobami pro úkol plnit poslání církve v digitálním prostředí a také doprovázet ostatní členy společenství, včetně pastýřů, při seznamování se s jeho dynamikou jsou mladí lidé,

a mezi nimi i seminaristé, mladí kněží a mladé zasvěcené osoby, kteří mnohdy mají s digitální kulturou hlubokou a přímou zkušenost“ (SZ 17d).

Vedle potřeby povzbuzovat místní církve, aby věnovaly větší pozornost digitálnímu prostředí (srov. *Na cestě k říjnu 2024*, 2), je také vhodné zřídit studijní skupinu, která bude zkoumat důsledky na teologické, duchovní a kanonické úrovni a stanoví požadavky na strukturální, organizační a institucionální úrovni, které jsou pro uskutečňování digitálního poslání nezbytné. „Je třeba věnovat zvýšenou pozornost jazyku, který používáme, abychom mohli k mysli a srdci lidí v nejrůznějších prostředích promlouvat způsobem, který je krásný a přístupný“ (SZ 5l). Skupina se bude při své práci zabývat otázkami, jako např.:

– Co se může misijní synodální církev naučit z hlubšího ponoření do digitálního prostředí? Jaká kritéria nám pomohou zhodnotit četné zkušenosti, získané během pandemie, abychom zjistili, „jaký trvalý přínos by mohla znamenat pro poslání církve v digitálním prostředí“ (SZ 17j)?

– Jak lze zařídit, aby se digitální misijní poslání integrovalo do života církve a církevních struktur jako cosi běžného, a jak prohloubit důsledky nové digitální misijní hranice na obnovu stávajících farních a diecézních struktur (srov. SZ 17j)?

Jaké úpravy s ohledem na digitální prostředí vyžaduje pojem jurisdikce? Neboť „online apoštolské iniciativy mají dosah a působnost, které přesahují tradičně chápané územní hranice. To vyvolává důležité otázky, jak je lze regulovat a který církevní orgán by měl být odpovědný za dohled nad nimi“ (SZ 17h).

Studijní skupinu bude koordinovat Dikasterium pro komunikaci a generální sekretariát synody a zapojí se rovněž Dikasterium pro kulturu a vzdělávání a Dikasterium pro evangelizaci. Svůj příspěvek mohou nabídnout i lidé zapojení do iniciativy „Církev ti naslouchá“.

4. Revize *Ratia fundamentalis institutionis sacerdotalis* z misijní synodální perspektivy

SZ poukazuje na nutnost věnovat zvláštní pozornost formaci jáhnů a kněží a výslovně formuluje požadavek, „aby semináře a další programy kněžské formace zůstaly propojeny s každodenním životem společenství“ (SZ 11e). Zmiňuje také požadavek, aby předtím, „než se kandidáti vydají na svou specifickou cestu, získali významnou, byť jen počáteční zkušenost se životem v křesťanském společenství“ a aby formační cesta nevytvářela „umělé prostředí oddělené od běžného života věřících“ (SZ 14n). Vedle toho zdůrazňuje, že „zkušenost setkání, sdílení společného života a služby s těmi, kdo žijí v chudobě a na okraji společnosti, se má stát nedílnou součástí všech formačních cest... Platí to zejména pro kandidáty duchovní služby a zasvěceného života“ (SZ 4o).

Formace k ordinované službě a v ordinované službě (tj. trvalá formace) musí být zasazena do sítě vztahů, které tvoří církev a činí ji „znamením a nástrojem“ spojení Boha s lidstvem i lidí mezi sebou navzájem.

Východní katolické církve si v této oblasti musejí připravit vlastní normy a vyjít přitom ze svého vlastního liturgického, teologického, duchovního a disciplinárního dědictví.

Pokud jde o latinskou církev, v současné době profil formace k ordinované službě shrnuje dokument *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis: Dar kněžského povolání*, který v roce 2016 vydala tehdejší Kongregace pro klérus. Týká se zemí pod jurisdikcí Dikasteria pro klérus a částečně území pod jurisdikcí Dikasteria pro evangelizaci (Sekce pro první evangelizaci a nové partikulární církve), dále společností zasvěceného života a společností apoštolského života, kněžských sdružení, která mohou inkardinovat kněze, vojenských ordinariátů a osobních ordinariátů i formačních domů hnutí a nových církevních společenství. Úkolem biskupských konferencí je vypracovat vlastní *Ratio nationalis* (srov. *Optatam totius*, 1; CIC kán. 242 § 1).

Nyní se zdá být vhodné vytvořit studijní skupinu, která by ve službě biskupským konferencím provedla revizi formace k ordinované službě a revizi dokumentu *Ratio fundamentalis* v perspektivě misijní synodální církve (srov. SZ 11j) , přičemž by se měla zabývat alespoň těmito otázkami:

– Která hlediska, kritéria a ustanovení současného *Ratio fundamentalis* odpovídají misijní synodální církvi a které nejvíce potřebují přehodnotit?

– Jaká rozhodnutí je třeba učinit, aby se lépe propojily vzdělávací programy k ordinované službě s těmi, které se nabízejí ostatním nositelům služby (jak služby ustanovené, tak „faktické“)?

– Jaké změny by bylo možné zvážit pro náležité uznání kompetence biskupských konferencí v různých kontextech?

Úkol ověřování a revize bude koordinovat Dikasterium pro klérus s generálním sekretariátem synody, vyžaduje se ale rovněž účast dikasterií pro evangelizaci, pro východní církve, pro laiky, rodinu a život, pro společnosti zasvěceného života a pro společnosti apoštolského života a pro kulturu a vzdělávání. Vzhledem k významu tohoto tématu se vedle toho požaduje vyhodnocení a důkladné studium této problematiky napříč všemi dikasterii.

5. Některé teologické a kanonické otázky týkající se specifických forem služby

Souhrnná zpráva poukázala na potřebu „pokračovat v prohlubování teologického porozumění vztahům mezi charismaty a službami v misijní perspektivě“ (SZ 8i). Charismatický a služební rozměr církve ani nestojí v protikladu jeden k druhému, ani se

nepřekrývají. Oba dva – různým způsobem a v různé míře, jak to lze pozorovat a také si uvědomovat – tvoří součást života každého člena Božího lidu a každé církevní skutečnosti.

Druhé zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody se bude zabývat otázkou „*Jak být synodální církví v misijním poslání?*“. Shromáždění bude vyzváno, aby navrhlo praktické způsoby, formulované z teologického i kanonického hlediska, jak v různých okolnostech podporovat a prosazovat účast všech pokřtěných na misijním poslání církve. Na jedné straně je třeba zabránit tomu, aby se účast věřících laiků omezila na „vnitrocírkevní úkoly bez skutečné angažovanosti v uplatňování evangelia, které má přetvářet společnost“ (*Evangelii gaudium*, 102), na straně druhé je zase třeba pokračovat ve zkoumání vztahů mezi různými formami služby v církvi.

V rámci tohoto úkolu se zdá být důležité zabývat se některými teologickými a kanonickými otázkami, které nyní s těmito tématy souvisejí: patří mezi ně specifická svátostná moc, vztah mezi svátostnou mocí (zejména vyplývající z moci udělovat eucharistii) a církevními službami nezbytnými pro péči o svatý Boží lid a jeho růst s ohledem na misijní poslání, dále původ duchovní služby, charismatický rozměr života církve, církevní úlohy a služby, které nevyžadují svátost svěcení, svěcení jako služba a problémy vyplývající z mylného pojetí církevní autority i místo žen v církvi a jejich účast na rozhodovacích procesech a vedení společenství.

Právě v tomto kontextu lze pak adekvátně klást také otázku možného přístupu žen k diakonátu: tato studijní skupina je pověřena úkolem pokračovat „v teologickém a pastoračním bádání o přístupu žen k diakonátu a vzít přitom do úvahy závěry komisí, které Svätý otec speciálně zřídil“ (srov. SZ 9n).

Cílem práce této skupiny bude rovněž reagovat na přání vyjádřené synodálním shromážděním, „aby aktivní přínos žen došel uznání a docenění a aby ve všech oblastech života a poslání církve vzrostla jejich pastorační zodpovědnost“ (SZ 9i).

Studiem těchto témat je v koordinaci s generálním sekretariátem synody pověřeno Dikasterium pro nauku víry v dialogu s různými dalšími dikasterii.

6. Revize dokumentů upravujících vztahy mezi biskupy, zasvěceným životem a církevními společenstvími v synodální a misijní perspektivě

Synodalita jde ruku v ruce s uznáním a rozvojem charismat všech členů Božího lidu. Shromáždění zdůraznilo význam projevů hierarchických i charismatických darů v životě a poslání církve. Magisterium církve vypracovalo v této oblasti rozsáhlé učení a během prvního zasedání jasně vyplynula potřeba klást si otázky o ekleziologickém významu a kanonických i pastoračních důsledcích těchto poznatků (srov. SZ 10e).

V této perspektivě SZ uznává realitu a přínos zasvěceného života i nejrůznějších forem církevních sdružení pro rozvoj synodálního života církve a požaduje, aby se prohloubilo bádání, jak lze lépe formulovat a posílit vztahy mezi pastýři, zasvěcenými osobami i členy

církevních hnutí a nových společenství ve službě společenství a misijnímu poslání (srov. SZ 10f).

Proto byla zřízena studijní skupina, která se bude zabývat tématy, jako např.:

- Revidovat hlavní kritéria „vztahů mezi biskupy a řeholníky v církvi“ navržená v dokumentu *Mutuae relationes* z roku 1978 (srov. SZ 10g).

- Stanovit – také na základě studia již existujících osvědčených postupů – místa a nástroje „na podporu setkávání i forem spolupráce v synodálním duchu mezi biskupskými konferencemi a konferencemi vyšších představených institutů zasvěceného života a společností apoštolského života“ (SZ 10h).

- Určit – také na základě studia již existujících osvědčených postupů – místa a nástroje na podporu organických vztahů mezi laickými sdruženími, církevními hnutími a novými společenstvími a životem místních církví, počínaje uspořádáním rad a sněmů, v nichž se zástupci církevních sdružení mohou setkávat (srov. SZ 10i).

Studijní skupinu bude koordinovat generální sekretariát synody ve spolupráci s dikasterií pro biskupy, pro společnosti zasvěceného života a pro společnosti apoštolského života, pro evangelizaci (oddělení pro první evangelizaci a nové partikulární církve) a pro laiky, rodinu a život. Zapojí se také mezinárodní orgány zastupující zasvěcený život (UISG a USG) i nejrůznější církevní sdružení.

7. Některá hlediska osoby biskupa a jeho služby (zejména kritéria výběru kandidátů pro biskupskou službu, soudní funkce biskupa, povaha a průběh návštěv *ad limina apostolorum*) z misijní synodální perspektivy

Osoba a úloha biskupa byly jedním z ústředních témat práce prvního zasedání synodálního shromáždění, jak lze odvodit z množství odkazů, které se nacházejí v *Instrumentu laboris*. Ústřední postavení tohoto tématu zaznamenává také SZ: jak v kapitolách 12 a 13, které se biskupskou službou zabývají výslovně, tak v dalších kapitolách, jejichž téma roli biskupa zahrnuje, jako jsou kapitoly 8, 10, 11, 18, 19 a 20. Důkladné prozkoumání mnoha hledisek biskupské služby bude předmětem práce druhého zasedání.

Tato práce bude bezpochyby těžit z úsilí o dobrou přípravu. Na druhé straně nejspíš nebude možné všechny aspekty osoby a služby biskupa při zasedání vyčerpát. Proto je vhodné svěřit důkladné studium některých těchto otázek zvláštním studijním skupinám.

První skupinu bude koordinovat Dikasterium pro biskupy a generální sekretariát synody a zapojí se také dikasteria pro evangelizaci a pro východní církve. Zabývat se bude tématy, jako např.:

– Jaká jsou v synodální církvi kritéria pro výběr biskupů (srov. SZ 12l)? Jak do procesu výběru může nebo má vstupovat místní církve: Boží lid ve všech svých složkách, kněží, participativní orgány a biskupské konference?

– V tomto procesu výběru, zahrnujícím různé institucionální subjekty, sehrává citlivou úlohu nuncius, neboť v místní církvi zastupuje přítomnost všeobecného zájmu: jak může jeho služba růst při zapojení všech členů Božího lidu příslušných diecézí a ve skutečně synodální perspektivě, avšak s náležitou péčí o to, aby se vyhnul nemístným tlakům (srov. SZ 12l)?

– Jak se mohou návštěvy *ad limina* stát příležitostí a nástrojem k uplatňování kolegiality a synodality v duchu výměny darů ve službě společenství (srov. SZ 13g)?

Druhou skupinu bude koordinovat Dikasterium pro legislativní texty a generální sekretariát synody ve spolupráci s dikasterii pro biskupy a pro evangelizaci. Zabývat se bude tématem soudní úlohy biskupa, které již bylo nastoleno v motu proprio *Vos estis lux mundi* (25. března 2023):

– Jak lze podpořit výkon této úlohy v duchu synodality (srov. SZ 12c), a to i s ohledem na obtíže, které se projevily během prvního zasedání a které spočívají v tom, že v některých případech je třeba sladit úlohy otce a soudce (srov. SZ 12i)?

8. Úloha papežských zástupců z misijní synodální perspektivy

V rámci navržené kultury transparentnosti a odpovědnosti jako „nedílné součásti synodální církve, která podporuje spoluzodpovědnost a také ochranu před zneužíváním“ (SZ 12j; srov. též 12i a 11k), považuje shromáždění za vhodné „zavést formy hodnocení práce papežských zástupců místními církvemi v zemích, kde vykonávají své poslání, aby se tak jejich služba usnadnila a zdokonalila“ (SZ 13i).

Nunciové hrají zásadní roli v procesu výběru biskupů (srov. výše č. 7), ještě více ale představují základní propojení mezi místní a všeobecnou úrovní života církve. Jejich služba i způsob, jakým ji vykonávají, proto musejí být v souladu s pozorností vůči místním církvím, která je pro synodální církve typická (srov. SZ 13c). Tento směr zdůrazňuje „rozhodující úlohu biskupských konferencí“ (SZ 19d), jejichž přednostní práva a kompetence je třeba znovu promyslet podle synodálního klíče. Vyzdvihuje se tím rovněž „potřeba synodality a kolegiality na kontinentální úrovni“ (tamtéž) a motivuje návrh na „posílení úlohy církevní provincie nebo metropolitního stolce jako místa společenství místních církví na příslušném území“ (SZ 19i). Změny synodálního prostředí podle linie rostoucího množství zprostředkovatelských orgánů, s čímž se apoštolští nunciové setkávají, proto vyžadují, abychom znovu zvážili, jak dnes může jejich služba přispět k upevnění vazeb společenství mezi místními církvemi a Petrovým nástupcem, aby on mohl s větší jistotou rozpoznat jejich potřeby a tužby.

Na tento úkol se zaměří studijní skupina, kterou bude koordinovat Státní sekretariát a generální sekretariát synody za přispění dikasterií pro biskupy a pro evangelizaci. Jako

užitečné se jeví také zapojení některých zástupců místních církví a jejich episkopátů, například zdůrazněním sdružení církví na kontinentální úrovni.

9. Teologická kritéria a synodální metoda společného rozlišování sporných doktrinárních, pastoračních a etických otázek

Na základě debaty ve shromáždění SZ potvrzuje, že „mezi záležitostmi, nad nimiž je třeba dále přemýšlet, je také otázka vztahu mezi láskou a pravdou a její důsledky pro mnohé kontroverzní záležitosti“ (SZ 15d), a uznává, že „antropologické kategorie, které jsme vyvinuli, někdy nedokážou postihnout složitost prvků, které vyplývají ze zkušeností nebo z poznatků věd, a vyžadují tudíž upřesnění a další studium“ (SZ 15g). Proto uznáváme, že „je třeba v církvi pokračovat v reflexi o původním prolínání lásky a pravdy, jak o tom svědčil Ježíš, s ohledem na církevní praxi věrnou těmto počátkům“ (SZ 15h), a investovat „potřebný čas a ... co nejvíce energie, aniž bychom podléhali zjednodušujícím soudům, které zraňují jednotlivce i tělo církve“ (SZ 15g).

V této perspektivě shromáždění formulovalo návrh rozvíjet iniciativy „umožňující společné rozlišování sporných doktrinárních, pastoračních a etických otázek ve světle Božího slova, církevního učení, teologické reflexe a zhodnocení synodální zkušenosti“ (SZ 15k). Naznačuje také možnou metodu: „Toho lze dosáhnout do hloubky sahajícími diskuzemi mezi odborníky různých kompetencí a zkušeností v institucionálním prostředí, které chrání důvěrnost a podporuje upřímnou diskuzi. Je-li to vhodné, měli by prostor dostat také lidé, kterých se projednávají kontroverzní záležitosti přímo dotýkají“ (tamtéž), a výslovně žádá, aby tato cesta byla zahájena „ještě před příštím zasedáním shromáždění“ (tamtéž).

Na tento požadavek může navázat vytvoření studijní skupiny, která by na základě sdíleného a celkového přístupu nově interpretovala tradiční kategorie antropologie, soteriologie a teologické etiky s cílem lépe objasnit vztah mezi milosrdnou láskou a pravdou ve věrnosti Ježíšovu životu a učení, a tedy i mezi pastorační a (morální) naukou. Při této práci bude vhodné lépe vyjádřit kruhový vztah mezi naukou a pastorační: první se přitom obvykle spojuje s pravdou a druhé s milosrdenstvím, jako by praxe, která se zdá být pastoračně smysluplná, nenacházela žádnou odezvu v systematizaci učení. Navíc je třeba si při různých rozlišováních klást otázku, jak zařídit, „aby se více dbalo na rozmanitost situací a pozorněji se naslouchalo hlasům místních církví“ (SZ 13h).

Vzhledem k tomu, že řešení tohoto úkolu nutně vyžaduje autoritu, je vedení této skupiny svěřeno prefektovi Dikasteria pro nauku víry a sekretáři Mezinárodní teologické komise s podporou generálního sekretariátu synody. K tomu, aby k tématu přispěla svým příspěvkem, se vybízí rovněž Papežská akademie pro život.

V této oblasti je snad ještě více než jinde naléhavě třeba přikročit k větší spolupráci mezi subjekty, které – byť v různých funkcích – vystupují jménem Svatého stolce, aby se tak dosáhlo většího souladu v jejich postojích. Nesoulad, a tím spíše rozpory totiž nepodněcují

ke konfrontaci a zamyšlení, ale hrozí, že se vyvolá rozdělení a dezorientace. Cílem synodálního přístupu není homogenita, ale harmonie.

10. Přijetí plodů ekumenické cesty v církevní praxi

To, že „cesta synodality, po které katolická církev kráčí, je a musí být ekumenická, stejně jako ekumenická cesta je synodální“,³ není jen přání: synodální proces katolické církve má veliký ekumenický význam a některé církve a církevní společenství vyjádřily upřímné uznání pro to, co se dosud odehrálo. První zasedání provázely dvě významné novinky: zahájila ho, a to nikoliv jen jako kulisa, ekumenická modlitební vigilie „Společně“, jíž se zúčastnili představitelé různých církví. Delegáti bratrských církví se také aktivně zapojili do synody s právem vystoupit s příspěvkem a do dialogu a rozlišování vedených v rámci menších skupin i v plénu.

Musíme využít příležitostí, které se otevírají díky bohatství dosažených shod, příhodným otázkám, jimiž je třeba se zabývat, jak o nich hovoří 7. kapitola SZ, a konkrétním návrhům, které jsou v ní předloženy. Za tímto účelem je vhodné zřídit studijní skupinu, která se bude věnovat těmto tématům:

– Ve světle teologických dialogů a s pozorným ohledem na konkrétní církevní důsledky prohlubovat vzájemnou provázanost mezi synodalitou a primátem na různých církevních úrovních se zvláštním zřetelem k „chápání petrovské služby ve službě jednotě“ (SZ 7h), jak to prosazoval svatý Jan Pavel II. v encyklice *Ut unum sint*.

– Důkladně studovat otázku eucharistické pohostinnosti (*communicatio in sacris*) z teologického, kanonického a pastoračního hlediska ve světle souvislosti mezi svátostným a církevním společenstvím a se zvláštním zřetelem ke zkušenostem a ekumenickému významu smíšených párů a rodin (srov. SZ 7i).

– Důkladná a otevřená úvaha nad „fenomémem ‚nekonfesních‘ společenství a křesťansky inspirovaných ‚probuzených‘ [charismatických/letničních] hnutí“ (SZ 7j).

Studijní skupinu bude společně koordinovat generální sekretariát synody a Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů.

Vatikán, 14. března 2024

---

³ Papež František, *Proslov k Jeho Svatosti Mar Awa III. katolíkovi-patriarchovi Asyrské církve Východu*, 19. 11. 2022, citováno v: XVI. řádné všeobecné shromáždění biskupské synody, *Instrumentum laboris pro první zasedání (říjen 2023)*, B 1.4.